

NINA CORCINSCHI: PROIEȚIILE HOLOGRAMICE ALE FICȚIUNILOR LITERARE

Oxana GHERMAN

Doctor în filologie

E-mail: oxana.gherman@yahoo.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7366-2599>

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” (Chișinău)

Absorbită de mirajul lumilor abstracte și aflată într-o continuă fascinație a receptării textului scris, Nina Corcinschi supune unei raționări pătrunzătoare, dar și unor fecunde interpretări procesul de fuziune a ficțiunii cu realitatea, de transformare a vieții în text și a textului în viață, relevând fenomenele care, în vertijul impulsurilor creatoare, pun în mișcare infinitele proiecții ale imaginarului uman.

Eseurile adunate sub umbrela conceptuală a „realității ca hologramă” construiesc (cel puțin) două dimensiuni de receptare: în abordare critică, este surprinsă evoluția literaturii la zi, pe câteva planuri – cel al poeziei, prozei, criticii literare, publicisticii și al eseisticii; în abordare estetică, cartea propune o modalitate de cunoaștere și de înțelegere a fenomenului literar într-o optică virtuală. Literatura, în acest sens, se prezintă ca sumă de lumi iluzorii, ambigue și complexe, care ne determină să percepem realitatea drept „hologramă poliformă, în perpetue rezonanțe și transformări, ca produs al minții, ca proiecție a universului interior al creatorului” (p. 9). Dificultatea de a fixa într-o formulă matematică, general valabilă, esența structurală sau cea ideatică a textului artistic vine din varietatea subiectivă a receptorilor și din dinamica proiecțiilor mintale care creează și re-creează permanent textul.

Partea introductivă a cărții „Realitatea ca hologramă” (Cartier, 2022) schițează profilul cultural al omului zilei de astăzi, născut și cultivat în spațiul modelator al artelor, omul care privește realitatea prin filtrele creațiilor ce l-au marcat, prin prisma imaginii artistice. Natura și cultura formează un peisaj unic în interioritatea

umană, arta ascute simțurile și predispune la anumite tipuri de sensibilitate. Orice produs artistic deschide receptorului alte posibilități de înțelegere a realității și, prin acestea, noi posibilități existențiale. În pledoaria autoarei pentru lectura avizată și pentru receptarea interactivă a textului artistic, sunt punctate momentele esențiale ale procesului de plăsmuire a realității în actul lecturii.

Conținutul capitolului „Frumusețea violentă a poeziei” stabilește notele predominante ale celor mai răsunătoare voci ale poeziei contemporane. Descoperim modalitatea inedită de abordare a sacralității în poezia lui Andrei Țurcanu, aspectele care condiționează excepționalitatea poeziei lui Emilian Galaicu-Păun, savurăm secvențele în care se resimt impulsurile de adâncime ale poeziei Silviei Goteanschi, surprinsă în „ofensiva feminității și a senzualității descătușate estetic”, dar și arta recombinației registrelor sensibilității în poezia lui Iulian Frunțașu, miturile frecventate de gândirea poetică a lui Teo Chiriac ș.a.

Poezia este prezentată în nenumărate fațete, în funcție de necesitățile cele mai intime ale creatorilor. Este un *modus vivendi* și o asumare de credință, în versurile lui Grigore Chiper, o continuă luptă pentru viață, la Eugenia Bulat, un act fundamental de cunoaștere, în cărțile Anei Rapcea, o încercare de recuperare a candorii vieții, în poetica Margaretei Curtescu. Autoarea descrie, în prima parte a volumului, și formele stilistice pe care le îmbracă poezia socială sau cea de atitudine civică la autori din diverse generații.

Consistentele analize și sinteze hermeneutice culminează în generalizări revelatorii despre rostul și rolul poeziei, despre valențele ei ontologice. Privite în ansamblu, aceste generalizări cristalizează o viziune cuprinzătoare asupra modului în care poezia trece cititorul prin „cercurile de lumină ale sensului”, mediază evoluția gândirii, a conștiinței și a spiritului, fiind indispensabilă devenirii umane.

În capitolul „Realitatea ca hologramă” are loc disecția unor lumi artistice în care realitatea și proiecțiile imaginare s-au conjugat în construcții de un uluitor efect estetic. Autoarea determină, în romanele Tatianeii Țîbuleac, în ce constă forța de transfigurare artistică a dramelor mari ale umanului, urmărește cu încordare „agonia existenței la limită” în lucrările lui Oleg Serebrian și se lasă impresionată de resurecția suprarealismului oniric în romanul de debut al Valentinei Scerbani. Este curioasă, în acest compartiment, hermeneutica polifoniei existenței în proza scurtă a lui Anatol Moraru, cea a transpunerii realității sociopolitice din Basarabia în romanul lui Pavel Păduraru, dar și fenomenul ficțiunii care compensează deficitul de realitate la Dumitru Crudu. Sensibilitatea exegetei este însă eminamente mișcată de proza lui Vitalie Ciobanu, de substratul metaliterar, de matricea conceptuală și de forma elevată de exprimare a textelor din cuprinsul cărții „Zilele după Oreste”.

Seducătoare în limbaj și inedită în interpretări, Nina Corcinschi își ghidează cititorul „prin grădina fermecată și agora des-vrăjită” a metaliteraturii, concentrându-i atenția la ecourile vocilor unor critici ca Eugen Simion, Andrei Țurcanu, Vitalie Ciobanu, Lucia Țurcanu, Maria Șleahțișchi, dar și ale altor cercetători, esești,

publiciști care și-au pus existența în slujba explorării realităților fictive. În completarea viziunii despre fenomenologia estetică a iubirii din cartea „Narațiuni ale erosului” (Cartier, 2019), autoarea anexează conținutului de bază al prezentului volum și câteva pagini surprinzătoare despre expresiile erotismului la Dostoievski, dar și o analiză a reprezentărilor erotice în romanul „Cornul inorogului” de Bogdan Crețu.

„Realitatea ca hologramă” – se impune această constatare finală! – e o carte care se (auto)recomandă atât prin limbajul scilpitor al eseului, cât și prin hermeneutica revelatorie a textului literar.

Notă: Recenzia a fost realizată în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.03 *Contexte socio-culturale autohtone și interconexiuni europene în creația populară și literatura cultă din Basarabia (sec. XIX până în prezent)*, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu”.